

Csak bizonyos feltételek mellett

Berki Gyula, a Bicsérdi Arany-Mező Zrt. vezetője a szójatermesztésről és a termőterületről

Jövedelmező, biztonsággal termesztethető, jól eladható, óriási szüksége van rá a takarmányiparnak – miközben nyomós érvek szólnak a szója termesztése mellett, a fehérjenövény termőterülete csak nem akar növekedni Magyarországon. Ma már a több évtizedes hazai tudástőke is rendelkezésre áll annak érdekében, hogy a szójasok ne csak a plusz támogatásért, hanem csinos nyereségért, nagy biztonsággal állítsák elő ezt a technológiaigényes növényt. A szakma egyik elismert hazai képviselőjéhez azért utaztunk el Bicsérdre, hogy megkérdezzük, mi lehet a probléma.

Berki Gyula a hazai szójatermesztés elkötelezett képviselője

Vonzó fegyelem

Berki Gyula csaknem fél évszázada foglalkozik szójával. Ahogy fogalmaz, „parasztgyerekként” a családból hozta a gazdálkodás hagyományát, és szerencséjére a felkészült szakmai vezetésű, jó adottságú bicsérdi tsz-hez kerül fiatal agronómusként. – Az akkori klíma mellett, a mai szeszélyes viszonyokkal szemben akkor még kiszámíthatóan érkező 700 milliméteres csapadék, a 24 aranykoronás földek éppen megfeleltek a szójatermesztésnek is. Engem ugyanakkor vonzott az a technológiai fegyelem, az észszerű talajhasználat iránti elkötelezettség és innovatív géphasználat is, ami itt már akkor működött. Jó agronómiával, jó fajtákkal és gépekkel, gondos technológiai fegy-

lem mellett jó terméseket tudunk elérni – idézi fel a kezdeteket az Arany-Mező Zrt. vezetője.

Kikéri magának

A szója kétségkívül megköveteli a magáét – mind talaj- és időjárás viszonyok szempontjából, mind a vetés, növényápolás és betakarítás terén. – Kifejezetten gyorsan melegegő, sima, egyenletes fekvésű, laza szerkezetű talajra van szükség. Ez biztosítja az egyenletes keletést és a betakarítási veszteségek minimalizálását, de még a levegőből származó nitrogén megkötésének a hatékonyságát is. Mi ezt a szezonban akár 2-3 kultivátorozással biztosítjuk, a betakarítást pedig a korszerű, flexibilis vágóasztalokkal felszerelhető kombájnokkal végezzük – mondja Berki Gyula.

A korábban említett gépfejlesztés iránya ebben is tetten érhető, hiszen a szójabetakarítás egyik fontos eleme a gyorsaság. – Amikor beérett, nem szabad sokáig a táblán hagyni a szóját. Ha megázik, a nedvességtartalom miatt sérülékenyebbé válik a mag, felnyílhat a hüvely: gyorsan kell cselekedni, jól jönnek azok a gépek, amikkel akár 25 hektárt learatunk egy nap.

Jó fajták, megfelelő területek

Ám ez természetesen csak a folyamat vége: a kezdet a gondos döntéssel kezdődik, hívja fel a figyelmet a szakember. A szójánál ugyanis különösen fontos a megfelelő fajta- és termőterület-megválasztás. – Miután általában 150–250 hektáron termesztünk szóját, a betakarítás miatt célszerű időben elhúzni az érést. Ezért 4-5 éve a Karintia és a szegedi GK fajtáit vetjük, amikkel lényegében három ütemet tudunk tervezni durván 60-80 hektáros nagyságrendekben. A korai fajták már szeptember közepén arathatók, 2-3 hétre rá a következő érésű és végül a késői fajta következik. Ezek olyan fajták, amelyeknek magas a csírázóképesége, alkalmasak az erélyes kelésre, a gyors növekedésre, így jobb a gyomelnyomó képességük.

A gyomirtást is természetesen jobb egy homogén állományban végezni – vázolja a gazdaságvezető. Tapasztalataik szerint egyébként a területkihasználtság szempontjából a 45 centiméteres sortávolság vált be a leginkább, 2,5-3 centis tőtávolsággal.

Úttörők a gyommentesítésben

A gyommentesítést a sikeres szó-jatermesztés egyik fő kritériumaként említi a szakember. Az Arany-Mező Zrt.-nél ennek érdekében – az említett gyors kezdeti növekedésű fajtákon túl – akár a kézi gyomirtást is elvégeztetik. Erre akkor van szükség, ha túl nagy mértékben feltör az ambrózia, a szerbtövis, a csattanómaszlag vagy más gyomnövény, és amikor a gépi művelésnek objektív akadályai vannak. Alapvetően a gazdaságban évente legalább egyszer – de nem ritkán 2-3 alkalommal is – kultivátoros gyommentesítést végeznek. Sőt, a Tomelilla Kft.-vel közösen egy speciális, monitoros kultivátort is bevetnek. Ez ujjas kerekei segítségével a sorközben haladva kiforgatja a gyomot, és akár biogazdálkodásban termesztett szójában is alkalmazható. Emellett a hagyományos eljárásnál hozzájárul ahhoz, hogy precízebb legyen a gyomirtószer-kijuttatás.

Ám az Arany-Mező saját utakat is tör a gyommentesítés érdekében. – Pár éve kipróbáltunk, be is vettünk két viszonylag szokatlan megoldást. Az egyiket úgy nevezzem, hogy „ál-magágy” rendszer. Vetés előtt alakítjuk ki, és az ott kikelő gyomot sekély kultivátorral, gyomfésűvel egykettőre kiforgatjuk. A másik megoldás egyszerűen az, hogy éjjel akár kétszer kultivátorozzuk a táblát, és csak a kora reggeli órákban vetünk. A sötétben a gyom nem tud csírázni, így a frissen vetett szója előnnyel

A megfelelő adottságú termőterületeken szépen jövedelmez

indul. Miután ez kíméletes megoldás, bevethető biotermesztésben is – teszi hozzá Berki Gyula.

Mindezzel együtt is szükség lehet tehát a kézi munkaerő bevetésére. – Sok helyen ez a legbizonytalanabb tényező egyike, hiszen a megfelelően képzett alkalmazottak nem könnyen pótolhatók. Márpedig nagyon sok múlik azon, hogy milyen minőségű munkát végeznek egy komoly gyomnövényfertőzés idején azok, akik kézzel távolítják el a sorokból a gyomokat – sejteti az országszerte és minden mezőgazdasági ágazatban ismerős probléma mélységeit a bicsérdi gazdaságvezető.

Közös gondolkodás

Az innovatív gondolkodásmód és géphasználat visszatérő elem az Arany-Mező Zrt.-nél. A kísérleti gazdaságként is jegyzett cég számos gépüzemeltetési kísérletben részt vesz. – Nagy segítség ebben a velünk együttműködő gépkereskedő, aki nemcsak eladja nekünk a termékeit, hanem folyamatosan együtt gondolkozik velünk: mit hogyan lehetne hatékonyabban végezni – tudjuk meg. Így a gazdaságban szakaszolóval működik a vetés és a permetezés, a gépek

zöme 2 centiméteres pontosságú automata kormányzással halad. Az egyik kísérletben például azt vizsgálták, milyen hatása van egy 25 centiméteres talajsávós őszi műtrágya-kijuttatásnak a tavaszi magágykészítésnél. Azt találták, hogy nemcsak könnyebb a megfelelő magágy-előkészítés, hanem 15-18 százalékos termés-hozam-növekedésben is megmutatkozik, ha az említett talajsáv közepébe vetik a szója-, illetve a cukorrépa-vetőmagokat.

Az érem két oldala

A szója hasznát-hasznosságát nagyon gyakran az elővetemény-hatásában is kiemelik a szakmabeliek. Berki Gyula szerint a hagyományos szójatermesztésben kétségkívül előnyös a gabonafajták előtt ez a fehérjenövény. – Ám ez csak bizonyos feltételek mellett igaz – int rögtön a szakember. – A szóját én hajlamos vagyok talajzsaroló növénynek minősíteni. Nagyon megköveteli a kellő mennyiségű inputanyagot, mert erős karógyökeret és szétágazó oldalgyökereket növeszt. Ezért több tápanyag utánpótlásáról kell gondoskodni a szója után. Mindez még annak ellenére is igaz, hogy

Korai vagy normál fajták, akár 3,7–4,5 tonnás üzemi átlaggal

a szója valóban nagy mennyiségű nitrogént megköt a levegőből, és ez a gyökéren, gümőkben tárolva hozzáférhető, természetes tápanyag-utánpótlást nyújt az utána következő növénynek.

Ugyanakkor a szója gyökerének talajszerkezet-javító hatása is fontos. Annak érdekében, hogy ez minél inkább érvényesülhessen, a már említett talajlazítást is kellő mélységben kell elvégezni, hogy a víz- és levegőháztartás mellett a gyökérrendszer mélységben és szélességben való kiterjedése biztosított legyen. Ha pedig utána például búza kerül a táblára, akkor lazítás, ásóborona vagy kombinátor is elegendő a jó magágy kialakításához.

Az élet 3 tonna felett kezdődik

Ám ezzel még mindig nem vagyunk a nyitókérdésnél: milyen perspektívával kell bírni ahhoz, hogy a szója-termőterület növekedjen? Mivel a szója nemcsak a már részletezett talajviszonyokra érzékeny, hanem a klímára is, Berki Gyula szerint nem véletlen, hogy csak egyes térségek felelnek meg a termesztésére. – A szója meleg-, víz- és pára kedvelő növény, viszont a túlzott meleget és a szárazságot nem jól viseli – összegzi a gazdaságvezető. Emlékeztet rá, hogy már a hazai szója termesztés né-

hai atyja, Kurnik Ernő is viszonylag határozott termőterületekre vonatkoztatta a fehérjenövényt – Észak- és Délnyugat-Magyarország vidékeire. Igaz viszont, hogy

PÁRHUZAMOS PORTRÉK. Berki Gyula 1974-ben, nagykanizsai tanulmányai után kezdett szójaágazat-, majd növénytermesztési ágazatvezetői munkakörökben dolgozni. Bár autógépész szeretett volna lenni, végül maradt a növénytermesztésnél, és tsz-, majd gazdaságvezetői munkája mellett éveken át volt a hazai cukorrépa-termesztés egyik vezetője.

A Bicsérdi Arany-Mező Zrt.-nél szoros egységet képez a növénytermesztés és az állattenyésztés, miután a gazdaságban több mint 800 holstein-fríz fejőstehén és szaporulata él, van egy 350 kocás sertéstelep, s ezek takarmányigényét 1400 hektárnyi saját, 330 hektár bioművelésű és 400 hektár integrált terület szolgálja ki. Az Arany-Mező Zrt. cégcsoport tagjaként a növénytermesztést és a sertésenyésztést a B Aranykorona Kft. végzi. A gazdaság 2019-ben a Magyarország Legszebb Birtoka versenyen az állattenyésztő gazdaságok között döntős volt.

azóta új, a klimatikus stresszre kevésbé érzékeny, ellenállóbb, korábbi fajták is megjelentek a vetőmag-forgalmazók kínálatában. – Ha valaki a minimális mennyiséget célozza meg, és a támogatás megszerzéséhez elegendő a bő 1 tonnás termésátlag, akkor persze sok helyütt elképzelhető a szója. De az értékelhető, jövedelmező termésátlag 2,8–3 tonna felett kezdődik. Nálunk már nincs 3 tonna alatti termés, inkább 3,7–4,5 tonnás hozamokat produkálunk, ami természetesen jövedelmező – húzza alá az Arany-Mező vezetője. Rövid, vázlatos kalkulációja sze-

rint ez a következőképpen alakul: a 270 ezer forintos átlagos hektáronkénti ráfordítással szemben áll a durván 130 ezer forintos felvásárlási ár, ami az átlagos 3,4 tonnás hektáronkénti termékkel 430 ezer forintos bevételt jelent. Ehhez még hozzájön a 60 ezer forintos támogatás – vagyis hektáronként jócskán 200 ezer forint feletti jövedelem érhető el a szójával.

Egy döntő tényező

Miután Ausztriában már rohamléptekkel halad – sőt, tavaly a Magyarországgal szomszédos szója-termőterületeken a konvencionális már meghaladó mértékben volt jelen – a biotermesztésű szója,

erről is kikértük Berki Gyula véleményét. Úgy véli, az említett éjjeli talaj-előkészítéssel és az ál-magágyrendszerrel végzett erőltetett gyomkezeléssel, a sorközműveléses kultivátorozással, továbbá az emberi munkaerő bevetésével lehet szép eredményeket elérni ezen a területen. – De éppen ez az utolsó tényező az, ami miatt ma még nélkülözhetetlen, a kézi munkaerő, vagyis ennek hiánya visszavetheti a bio-szója termesztést – figyelmeztet az Arany-Mező Zrt. vezetője.

Kohout Zoltán